

ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ПТНЗ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Стойчик Т.І. Підготовка кваліфікованих робітників в умовах ПТНЗ: практичний аспект.

В статті розглянуто актуальну проблему скорочення чисельності учнів професійно-технічних навчальних закладів внаслідок демографічної кризи та обґрунтовано один із шляхів вирішення проблеми дефіциту висококваліфікованої робочої сили методом паралельного навчання.

Ключові слова: професійно-технічний навчальний заклад, ВНЗ I-II рівня акредитації, робітнича кваліфікація, паралельне навчання.

Стойчик Т.И. Подготовка квалифицированных рабочих в условиях ПТУЗ: практический аспект

В статье рассмотрено актуальную проблему сокращения численности учащихся профессионально-технических учебных заведений, вследствие демографического кризиса и обосновано один из путей решения проблемы дефицита в высококвалифицированной рабочей силе методом параллельного обучения.

Ключевые слова: профессионально-техническое учебное заведение, ВУЗ I-II уровня аккредитации, рабочая квалификация, параллельное обучение.

Stoychyk T.I. Preparation of the skilled workers in condition professional training of qualified workers in candition of vocational shools: practical aspect.

In the article a live issue of pupils number shortening in vocational schools is regarded, as a result of demograhic crisis and one of the ways of solving the problem of deficit of well qualified manpower by the method of parallel training is

founded.

Keywords: vocational schools, institution of higher learning of I-II level of accreditation, working qualification, parallel training

Постановка проблеми у загальному вигляді. Після переходу України до ринкової моделі економіки виникає потреба змінювати застарілі підходи у сфері освіти, в т.ч. і професійно-технічної. Традиційна централізована система вже не може ефективно забезпечувати потреби сучасного ринку праці. Така ситуація створює для професійно-технічних навчальних закладів конкурентне середовище та спонукає змінювати підходи до підготовки, орієнтуючись, передусім, на вимоги ринку праці [2, с.3].

Формування цілей статті. Сьогодні багато уваги приділяється проблемам взаємодії між ринком праці та ринком освіти, розвитку системи професійно-технічної освіти в сучасних умовах, підвищенню її якості тощо, але мало звертається уваги на демографічну складову, яка сьогодні негативно впливає на розвиток системи професійно-технічної освіти.

Означена проблема спричинила необхідність пошуку шляхів реформатування підходів до підготовки кваліфікованих робітників в професійно-технічному навчальному закладі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Низький рівень народжуваності в країні веде до зменшення чисельності молоді, яка є джерелом поповнення навчальних закладів в т.ч. і професійно-технічних. Так, за прогнозними даними Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України кількість осіб у віці до 24 років зменшилась в 2009 році порівняно з 1990 роком на 25% [4].

Скорочення чисельності учнів призводить до неефективного функціонування професійно-технічних навчальних закладів, що в подальшому спричинить вивільнення приміщень, які разом із завеликою кількістю викладачів стануть додатковим тягарем для державного бюджету [1].

Одним із шляхів вирішення проблеми є створення сучасних професійно-технічних навчальних закладів «відкритого» типу, де важливим залишається

такий напрямок розвитку національної системи освіти України, як реалізація безперервної і якісної освіти.

Система безперервної професійної освіти реалізується в послідовному навчанні: школа – ПТНЗ – коледж – ВНЗ. В умовах вищезначеної демографічної кризи, коли основна частина випускників шкіл формує контингент вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, нівелюється освітньо-кваліфікаційний рівень – кваліфікований робітник. При цьому студент (навіть той, що успішно навчався у ВНЗ) не має навичок тривалої практичної діяльності і, як наслідок, реально не може ефективно керувати колективом, що складається в основному з кваліфікованих робітників [5, с.44]. У такій ситуації деякі вищі технічні навчальні заклади зіткнулись із складнощами працевлаштування, коли кадровий потенціал не відповідає потребам підприємств [3, с.4].

Провідні промислові підприємства Кривбасу засвідчують зацікавленість у першочерговому працевлаштуванні фахівців, які мають вищу освіту та робітничу кваліфікацію, або кваліфікованих робітників, які мають додаткову робітничу кваліфікацію поряд з основною, відповідно і практичні навички професійної діяльності.

Вищезначене спонукало Криворізький професійний гірничо-технологічний ліцей, до експериментування, зокрема надання можливості студентам ВНЗ одночасно поряд з вищою освітою отримати робітничу кваліфікацію за суміжною професією, а учням ліцею додаткову робітничу кваліфікацію за суміжною професією.

Навчання в основному здійснювалось методом паралельного навчання за наскрізними навчальними планами, розробленими фахівцями навчального закладу разом зі спеціалістами Гірничого коледжу, Гірничо-електромеханічного коледжу, Криворізького автотранспортного коледжу ДВНЗ «Криворізький національний університет». Суть навчання полягала в тому, що:

– студент одночасно здобував первинну професійну підготовку на бюджеті у ВНЗ та в позаурочний час, за власні кошти здобував у ліцеї

робітничу кваліфікацію за суміжною професією;

або,

– учень одночасно здобував первинну професійну підготовку в ліцеї на бюджеті та за власні кошти у цьому ж навчальному закладі здобував додаткову робітничу кваліфікацію за суміжною професією в позаурочний час.

Таблиця 1

Інформація

про студентів/учнів, які здобувають робітничу кваліфікацію за суміжною професією на базі Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею методом паралельного навчання

Назва навчального закладу, де студенти/учні здобувають первинну професійну підготовку за бюджетні кошти	Спеціальність за основним місцем навчання	Робітнича кваліфікація, яку студенти/ учні додатково здобувають методом паралельного навчання
Гірничий коледж Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет»	5.05030102 «Технологія підземної розробки корисних копалин»	Машиніст бурової установки
	5.05030104 «Шахтне і підземне будівництво»	Гірник очисного забою
Гірничо-електромеханічний коледж Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет»	5.05020103 «Експлуатація та ремонт гірничого електромеханічного обладнання та автоматичних пристроїв»	Електрослюсар (слюсар) черговий та з ремонту устаткування
	5.05070401	Електрогазоварник

	«Зварювальне виробництво»	
	5.050701204 «Монтаж і експлуатація електроустаткування підприємств і цивільних споруд»	Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування
Автотранспортний коледж Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет»	5.05070205 «Обслуговування і ремонт автомобілів та тракторів»	Слюсар з ремонту автомобілів
	5.05050213 «Експлуатація засобів механізації та автоматизації перевантажувальних робіт»	Слюсар з ремонту автомобілів

Дисципліни, що вивчались при первинній професійній підготовці за умови атестації учня, зараховувались як академічна різниця при паралельному навчанні. Як правило, таке навчання здійснювалось на третьому курсі первинної професійної підготовки (рис.1).

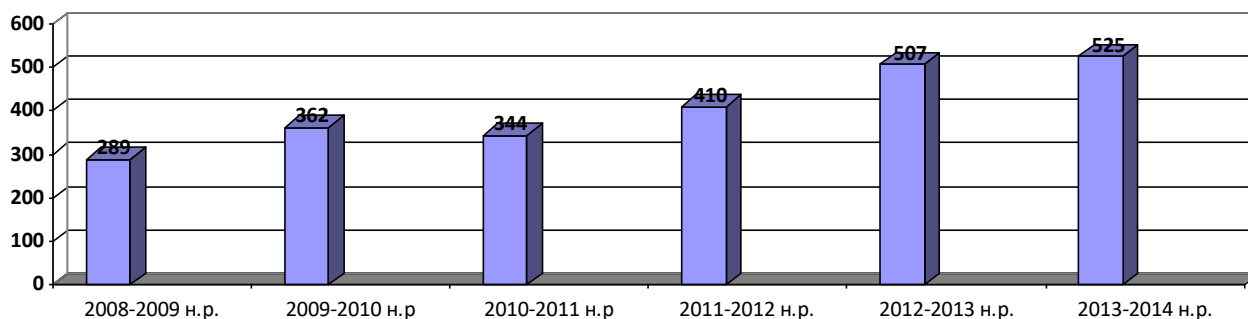

Рис. 1. Кількість учнів, які пройшли паралельно навчання за суміжними професіями у ВНЗ I-II рівня акредитації та в Криворізькому професійному гірничо-технологічному ліцеї

Переваги означеної системи навчання полягають в тому, що:

- упровадження не потребує додаткових бюджетних коштів;
- студенти вищих навчальних закладів мають можливість здобути робітничий розряд за суміжною професією зі скороченим терміном;
- студенту вдається здобути суміжну робітничу кваліфікацію та найбільш раціонально використувати відведений для навчання період часу;
- розширюються можливості професійно-технічних навчальних закладів щодо надання освітніх послуг;
- збільшуються перспективи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів;
- розв'язується проблема дефіциту робітничих кадрів в умовах сучасного ринку праці;
- оволодіння декількома суміжними робітничими кваліфікаціями значною мірою допоможе випускнику адаптуватися в соціально-економічних і технологічних умовах виробництва, що постійно змінюються.

Разом з тим, організація такої системи підготовки передбачає дотримання положення, пов'язаного з тим, що людина має право займати бюджетне місце тільки один раз за весь час свого навчання. Якщо студент/учень вчиться у ВНЗ/ПТНЗ на бюджеті, то він вже не має права займати бюджетне місце про одержанні робітничої кваліфікації/додаткової робітничої кваліфікації. Утім бюджетник може сплачувати за своє навчання робітничій професії зі стипендії.

Висновок. Використання паралельного навчання дозволить послабити проблему дефіциту висококваліфікованої робочої сили внаслідок старіння населення і недостатньої кількості молоді, сприятиме підвищенню престижності професійно-технічної освіти, дасть змогу розширити можливості професійно-технічних навчальних закладів щодо надання освітніх послуг, при цьому значно скоротити витрати на підготовку.

Література

1. Заюков І.В. Перспективи розвитку професійно-технічної освіти в умовах демографічної кризи України [електронний ресурс – режим доступу до документа: <http://nauka.kushnir.mk.ua/>]. Заголовок з екрану. – Мова укр.
2. Інституційний розвиток ПТНЗ: основні підходи до бізнес-планування та маркетингу: Навчально-методичний посібник / Даниленко Л.І., Сергеева Л.М., Кашевський В.В. та ін. /За ред. Л.І. Даниленко – К.: ТОВ «Етіс Плюс», 2008. – 148 с.
3. Лузан П.Г. Формування змісту професійного навчання кваліфікованих робітників з інтегрованих професій: методичний посібник / П.Г.Лузан, Ю.І.Кравець, Т.В.Пятничук. – К.: Інститут ПТО НАН України, 2012. – 136с.
4. Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень ім.М.В.Птухи НАН України [електронний ресурс – режим доступу до документа: <http://www.idss.org.ua/http://nauka.kushnir.mk.ua/>]. Заголовок з екрану. – Мова укр.
5. Учитель О.Д. Оволодіння студентами робітничими професіями у ПТНЗ: аналіз досвіду / О.Д. Учитель, Л.Л. Сушенцева. — 2013. — №3. — с. 43–45, С.44